

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Aluehallintovirastoa johtaa valtioneuvoston nimittämä ylijohdaja. Aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n mukaan aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvissa lupa- ja muut hakemusasioissa. Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat terveydensuojelua ja ympäristöterveydenhuollon järjestämistä toimialueellaan sekä arvioivat kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista. Aluehallintovirastot käsittelevät talousveden poikkeuslupahakemukset ja talous- ja uimavesien epidemia- ja häiriötilanneilmoitukset. Edellä olevan osaamisen varmistaminen ja kehittäminen uudessa organisaatiomallissa on erittäin tärkeää. Tämä ei onnistu kuin henkilöstön osaamiseen ja toimintaympäristöön panostamisella.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Esityksen taustamuistioissa tuodaan esille huoli henkilöstön ja osaavien luonnontieteellisen koulutuksen saaneiden konsulttien riittävydestä. Alueelliset vesiensuojeluyhdistykset ovat toimineet vuosikymmeniä konsultteina vesistöihin ja vesitalouteen liittyvissä kysymyksissä. Alueellisissa vesiensuojeluyhdistyksissä työskentelee noin 360 alan asiantuntijaa. AVI:t ja tuleva lupa- ja valvontavirasto on tärkeä yhteistyökumppani kolmannelle sektorille.

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Aluehallintoviraston ympäristölupa-asioita hoitava vastuualue on lupa- ja muita hakemusasioita hoitaessaan riippumaton. Näiden vastuualueiden toiminta on järjestettävä siten, että riippumattomuus ja puolueettomuus edellä mainituissa tehtävissä on turvattu. Uuden lupa- ja valvontaviraston ympäristölupa-asioita hoitavalle vastuualueelle ei saa antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voivat vaarantaa lupa- ja muiden hakemusasioiden käsittelyn riippumattomuuden.

Laissa eräiden ympäristö- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa (898/2009) säädetään eräiden ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupahakemusten käsittelyjärjestyksestä (ns. etusijamenettely), asioiden ratkaisukokoonpanosta sekä äänestyksestä. Etusijamenettelyn tulisi vastata aina aikaansa, eikä sitä saisi lukita, vaikka maailman poliittisen tilanteen vuoksi, joka voi vaihdella.

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Aluehallintovirastot toimivat vesilain (587/2011) mukaisina lupaviranomaisina, jonka tehtävänä on ratkaista lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erilliset korvausasiat, eräät käyttöoikeuden myöntämisestä, kulkuväyläksi määrittämisestä, vesialueen rajan määrittämisestä ja valtaväylän ulottuvuuden vahvistamista koskevat asiat sekä eräät vesitaloushankkeeseen liittyvät erimielisyysasiat. Ympäristönsuojelulaissa säädetään vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä. Vesilain ohella sovellettavaksi tulee muun muassa myös koskiensuojelulaki (35/1987). Vesilaki kuuluu oikeusministeriön toimialaan, mutta vesilain ohjaustehtävät on jaettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kesken kummankin ministeriön toimialan mukaan. Vesilain noudattamisen valvonnasta ja sen järjestämiseen liittyvistä menettelyistä tarkempia säädöksiä voidaan antaa ympäristöministeriön asetuksella. Tätä tulisi vahvistaa, ja mennä vesilain ohjaustehtävissä myös yhden ministeriön malliin. Tämä tarkoittaisi myös näiden tehtävien keskittämistä ympäristöministeriölle.

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta. Viraston keskeisinä tehtävinä olisivat erikseen säädetyt lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus-, lupa-, rekisteröinti- ja

valvontatehtävät sekä yleisen edun valvonta. Käytännössä toiminnanrunko muodostuisi nykyisistä aluehallintovirastoista. Virasto olisi oikeudelliselta luonteeltaan valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista. Viraston toimialueena olisi koko maa, jollei erikseen toisin säädetä. Virastolla olisi toimipaikat jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella, joiden lisäksi virastolla voisi olla muitakin toimipaikkoja ja työntekopaikkoja. Tätä tulisi vielä tarkastella, onko toimipaikkoja järkevää sitoa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueille, joiden osalta on jo tällä hetkellä muutospaineita.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

-

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n mukaan ELY-keskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä mm. seuraavilla vesistöihin ja vesivaroihin kiinteästi liittyvillä toimialoilla; maatilataloudessa sekä kalataloudessa, ympäristönsuojelussa, alueiden käytössä, rakentamisen ohjauksessa (hulevedet), kulttuuriympäristön hoidossa (esim. fladat), luonnon monimuotoisuuden suojelu (esim. raakku) sekä vesivarojen käytössä ja hoidossa. Näiden alueellisessa asiantuntemuksessa tulee säilyttää osaaminen, niin että paikallistuntemus säilyy riittävällä tasolla elinvoimakeskuksissa. Myös erityistehtävät, esimerkiksi saimaannorppaan tai alueelliseen tulvasuojeluun, tulee säilyttää uusissa elinvoimakeskuksissa. Elinvoimakeskusten (10 kpl) läsnäolo maakunnissa varmistetaan esitysluonnoksen mukaan. Keskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusta säädetessä olisi kuultava laajasti alueiden toimijoita. Vesiensuojeluyhdistyksillä on pitkät ja toimivat suhteet ELY-keskusten kanssa. Tätä voimavaraa, joka tukee valtionhallinnon toimintaa, tulee myös kehittää, ja ottaa kolmassektori toiminnan kehittämiseen aktiivisesti mukaan elinvoimakeskusten työhön.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittäminen- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

Keskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusta säädettäessä olisi kuultava laajasti alueiden toimijoita. Vesiensuojeluyhdistyksillä on pitkät ja toimivat suhteet ELY-keskusten kanssa. Tätä voimavaraa, joka tukee valtionhallinnon toimintaa, tulee myös kehittää, ja ottaa kolmassektori toiminnan kehittämiseen aktiivisesti mukaan elinvoimakeskusten työhön.

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

-

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihinKommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Ei

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

-

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

Ympäristöministeriön toimialalla aluehallintovirastojen tehtävät jakautuvat karkeasti ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädettyihin lupa-, ilmoitus- ja korvausasioihin sekä vesilaissa säädettyihin lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erillisiin korvausasioihin, eräisiin käyttöoikeuden myöntämisestä, kulkuväyläksi määrittämisestä, vesialueen rajan määrittämisestä ja valtavyöhykkeen

ulottuvuuden vahvistamisesta koskeviksi asioiksi sekä eräiksi vesitaloushankkeisiin liittyviin erimielisyysasioihin. Uudessa Lupa- ja valvontavirastosta ja elinvoimakeskuksissa ohjaavana ministeriönä ympäristöä koskevissa asioissa tulee olla ympäristöministeriö. Aluehallintovirastoissa on selvityksen mukaan erilaisia ympäristö- ja lupatehtävissä 581 virkamiestä. ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu, alueiden käyttö, rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito, luonnon

monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö sekä vesivarojen käyttö ja hoito tehtävissä. Näitä tehtäviä on 443 tällä hetkellä, joilla on suora vaikutus myös vesistöihin. Uudella valtion organisaatiossa ympäristönsuojelun tulee olla riittävästi resursoitu, osaamisen kehittäminen tulee varmistaa, ja toiminnanohjaus tulee olla näitä tehtäviä parhaiten osaavalla hallinnonalalla, ympäristöministeriöllä.

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry (myöhemmin Liitto) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitysluonnokseen eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ympäristöministeriöstä

Ympäristöministeriön toimialalla aluehallintovirastojen tehtävät jakautuvat karkeasti ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädettyihin lupa-, ilmoitus- ja korvausasioihin sekä vesilaissa säädettyihin lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erillisiin korvausasioihin, eräisiin käyttöoikeuden myöntämisestä, kulkuväyläksi määrittämisestä, vesialueen rajan määrittämisestä ja valtavyöhykkeen

ulottuvuuden vahvistamisesta koskeviksi asioiksi sekä eräiksi vesitaloushankkeisiin liittyviin erimielisyysasioihin. Uudessa Lupa- ja valvontavirastosta ja elinvoimakeskuksissa ohjaavana ministeriönä ympäristöä koskevissa asioissa tulee olla ympäristöministeriö. Aluehallintovirastoissa on selvityksen mukaan erilaisia ympäristö- ja lupatehtävissä 581 virkamiestä. ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä

alueilla. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu, alueiden käyttö, rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito, luonnon

monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö sekä vesivarojen käyttö ja hoito tehtävissä. Näitä tehtäviä on 443 tällä hetkellä, joilla on suora vaikutus myös vesistöihin. Uudella valtion organisaatiossa ympäristönsuojelun tulee olla riittävästi resursoitu, osaamisen kehittäminen tulee varmistaa, ja toiminnanohjaus tulee olla näitä tehtäviä parhaiten osaavalla hallinnonalalla, ympäristöministeriöllä.

Aluehallintovirastoista

Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Aluehallintovirastoa johtaa valtioneuvoston nimittämä ylijohdaja. Aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n mukaan aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvissa lupa- ja muut hakemusasioissa. Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat terveydensuojelua ja ympäristöterveydenhuollon järjestämistä toimialueellaan sekä arvioivat kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista. Aluehallintovirastot käsittelevät talousveden poikkeuslupahakemukset ja talous- ja uimavesien epidemia- ja häiriötilanneilmoitukset. Edellä olevan osaamisen varmistaminen ja kehittäminen uudessa organisaatiomallissa on erittäin tärkeää. Tämä ei onnistu kuin henkilöstön osaamiseen ja toimintaympäristöön panostamisella.

Aluehallintoviraston ympäristölupa-asioita hoitava vastuualue on lupa- ja muita hakemusasioita hoitaessaan riippumaton. Näiden vastuualueiden toiminta on järjestettävä siten, että riippumattomuus ja puolueettomuus edellä mainituissa tehtävissä on turvattu. Uuden lupa- ja valvontaviraston ympäristölupa-asioita hoitavalle vastuualueelle ei saa antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voivat vaarantaa lupa- ja muiden hakemusasioiden käsittelyn riippumattomuuden.

Laissa eräiden ympäristö- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa (898/2009) säädetään eräiden ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupahakemusten käsittelyjärjestyksestä (ns. etusijamenettely), asioiden ratkaisukokoonpanosta sekä äänestyksestä. Etusijamenettelyn tulisi vastata aina aikaansa, eikä sitä saisi lukita, vaikka maailman poliittisen tilanteen vuoksi, joka voi vaihdella.

Aluehallintovirastot toimivat vesilain (587/2011) mukaisina lupaviranomaisina, jonka tehtävänä on ratkaista lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erilliset korvausasiat, eräät käyttöoikeuden myöntämistä, kulkuväyläksi määrittämistä, vesialueen rajan määrittämistä ja valtaväylän ulottuvuuden vahvistamista koskevat asiat sekä eräät vesitaloushankkeeseen liittyvät erimielisyyssasiat. Ympäristönsuojelulaissa säädetään vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä. Vesilain ohella sovellettavaksi tulee muun muassa myös koskiensuojelulaki (35/1987). Vesilaki kuuluu oikeusministeriön toimialaan, mutta vesilain ohjaustehtävät on jaettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kesken kummankin ministeriön toimialan

mukaan. Vesilain noudattamisen valvonnasta ja sen järjestämiseen liittyvistä menettelyistä tarkempia säädöksiä voidaan antaa ympäristöministeriön asetuksella. Tätä tulisi vahvistaa, ja mennä vesilain ohjaustehtävissä myös yhden ministeriön malliin. Tämä tarkoittaisi myös näiden tehtävien keskittämistä ympäristöministeriölle.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta. Viraston keskeisinä tehtävinä olisivat erikseen säädetyt lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus-, lupa-, rekisteröinti- ja

valvontatehtävät sekä yleisen edun valvonta. Käytännössä toiminnanrunko muodostuisi nykyisistä aluehallintovirastoista. Virasto olisi oikeudelliselta luonteeltaan valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista. Viraston toimialueena olisi koko maa, jollei erikseen toisin säädetä. Virastolla olisi toimipaikat jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella, joiden lisäksi virastolla voisi olla muitakin toimipaikkoja ja työtekopaikkoja. Tätä tulisi vielä tarkastella, onko toimipaikkoja järkevää sitoa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueille, joiden osalta on jo tällä hetkellä muutospainetta.

Esityksen taustamuistioissa tuodaan esille huoli henkilöstön ja osaavien luonnontieteellisen koulutuksen saaneiden konsulttien riittävydestä. Alueelliset vesiensuojeluyhdistykset ovat toimineet vuosikymmeniä konsultteina vesistöihin ja vesitalouteen liittyvissä kysymyksissä. Alueellisissa vesiensuojeluyhdistyksissä työskentelee noin 360 alan asiantuntijaa. AVI:t ja tuleva lupa- ja valvontavirasto on tärkeä yhteistyökumppani kolmannelle sektorille.

ELY-keskuksista

ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja

kehittämistehtäviä alueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n mukaan ELY-keskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä mm. seuraavilla vesistöihin ja vesivaroihin kiinteästi liittyvillä toimialoilla; maatalaloudessa sekä kalataloudessa, ympäristönsuojelussa, alueiden käytössä, rakentamisen ohjauksessa (hulevedet), kulttuuriympäristön hoidossa (esim. fladat), luonnon monimuotoisuuden suojeleminen (esim. raakku) sekä vesivarojen käytössä ja hoidossa. Näiden alueellisessa asiantuntemuksessa tulee säilyttää osaaminen, niin että paikallistuntemus säilyy riittävällä tasolla elinvoimakeskuksissa. Myös erityistehtävät, esimerkiksi saimaannorppaan tai alueelliseen tulvasuojeluun, tulee säilyttää uusissa elinvoimakeskuksissa. Elinvoimakeskusten (10 kpl) läsnäolo maakunnissa varmistetaan esitysluonnoksen mukaan. Keskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusta säädettäessä olisi kuultava laajasti alueiden toimijoita. Vesiensuojeluyhdistyksillä on pitkät ja toimivat suhteet ELY-keskusten kanssa. Tätä voimavaraa, joka tukee valtionhallinnon toimintaa, tulee myös kehittää, ja ottaa kolmassektori toiminnan kehittämiseen aktiivisesti mukaan elinvoimakeskusten työhön.

Helsingissä 1.9.2024

Hannu Moilanen

Moilanen Hannu
Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry